

FORSVARSMINISTERIET
EJENDOMSSTYRELSEN

Flyvestation Skrydstrup

Drifts- og plejeplan 2023-2037

Kolofon

Titel

Flyvestation Skrydstrup, drifts- og plejeplan 2023-2037

Adresse

Lilholtvej 2, 6500 Vojens.

Udgivelse

Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen 2023

Udarbejdelse

NIRAS A/S, Mikkel Birkedal Nielsen, Trine Buus Nicolajsen,
Sandie Lykke Pedersen og Pernille Brandt Poulsen

Kvalitetssikring

Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen,
v. Anna Kathrine Hansen og Thomas Bo Sørensen

Fotos

NIRAS A/S, hvor ikke andet er angivet.

Layout:

NIRAS A/S Josefine Christensen

ISBN

978-87-92898-32-6

Internetversion

Planen kan findes i elektronisk format på www.ejendomsstyrelsen.dk

Indhold

Læsevejledning	5
1. Resumé	6
2. Indledning	8
2.1. Flyvestation Skrydstrup.....	8
2.2. Konkret om den tidligere drifts- og plejeplan for Flyvestation.. Skrydstrup.....	9
2.3. Drifts- og plejeplan for Flyvestation Skrydstrup 2023-2037	9
3. Målsætning	10
3.1. Generelle drifts- og plejemålsætninger på Forsvarsministeriets arealer.....	10
3.2. Konkrete drifts- og plejemålsætninger for Flyvestation Skrydstrup.....	11
4. Status	15
4.1. Historie	15
4.2. Landskab og geologi	15
4.3. Ejendomsøversigt og kortgrundlag.....	16
4.4. Militær anvendelse	18
4.5. Naturlovgivning	18
4.6. Endofytgræs	18
4.7. Publikums håndtering	19
5. Analyse	20
5.1. Evaluering af drifts- og plejeplan 2007-2021.....	20
5.2. Analyse af ny indsats 2023-2037	21
6. Aktiviteter	25
6.1. Rydning	25
6.2. Slåning.....	27
6.3. Bekæmpelse af invasive og uønskede plantearter	29
7. Visioner	33
8. Referencer	34
9. Bilag	36
9.1. Kortbilag.....	36
9.2. Naturlovgivning	36
9.3. Evaluering af drifts- og plejeplan 2007-2021 på skemaform..	45
9.4. Ekstern høring af forslag til drifts- og plejeplan for	
"Flyvestation Skrydstrup"	46

Læsevejledning

Drift og pleje af Forsvarsministeriets terræner er omfattet af 15-årige drifts- og plejeplaner. Udarbejdelse af drifts- og plejeplaner for de enkelte terræner påhviler Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen og sker med henvisning til Bestemmelse om drifts- og plejeplaner /4/.

Drifts- og plejeplanen gennemgår de overordnede mål for Flyvestation Skrydstrup, status samt langsigtede visioner for driften, som de beskrevne aktiviteter skal understøtte.

Planen beskriver i indledningen baggrunden for udarbejdelse af drifts- og plejeplaner på Forsvarsministeriets arealer og specifikt for Flyvestation Skrydstrup. I afsnittet om målsætninger beskrives de kort- og langsigtede mål for Flyvestation Skrydstrup opdelt i strategiske, taktiske og operationelle mål for henholdsvis den militære anvendelse og naturlovgivning.

Nuværende status for området er grundlaget for en analyse af den prioriterede indsats, der skal iværksættes. Se grundkort (kortbilag 1). Kapitel 4, Status, indeholder således en beskrivelse af Flyvestation Skrydstrup historie, geologi, ejendomsforhold, militær anvendelse, naturværdier, fortidsminder samt adgangsforhold.

Planens analysedel omfatter både en opsamling på den udarbejdede evaluering af den tidligere drifts- og plejeplan og en redegørelse for hvilken ny indsats, der skal gennemføres i den nye planperiode (2022-2037). Indsatsen bygger desuden på de langsigtede visioner, der knytter sig konkret til Flyvestation Skrydstrup.

Til sidst beskrives i tabelform de konkrete aktiviteter, der danner grundlaget for realisering af de beskrevne indsatser. Aktiviteterne kan ses af kortbilag 2 (aktivitetskort). Kortbilag 3 angiver udpegningen af skovudviklingstyper på Flyvestation Skrydstrup.

Interessenter i den eksterne høring fremgår af 9.4. Selve hørings-svarene fremgår af Bilag 9.5.

Hvert kapitel (undtagen kapitel 1) indledes med en kort opsummering af kapitlets væsentligste indhold. Denne opsummering fremgår med kursiveret skrift.

1. Resumé

Dette kapitel beskriver baggrunden for drifts- og plejeplaner på Forsvarsministeriets arealer generelt, herunder formålet med planlægningen, planprocessen og retsvirkning af planen mv. Kapitlet indeholder endvidere introduktion til Natura 2000-planlægning samt den konkrete baggrund for drifts- og plejeplanen for Hevring Skydeterræn.

Siden 1991 er der for en række af Forsvarsministeriets skyde- og øvelsesområder udarbejdet drifts- og plejeplaner med henblik på at sikre rammerne for uddannelse og træning af militære enheder under realistiske vilkår og samtidig tilgodese hensynet til naturbeskyttelse og rekreative interesser. Planerne udmøntes i en række arealtilknyttede plejemålsætninger, der udarbejdes i henhold til Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsens bestemmelse for drifts- og plejeplaner /4/, samt Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsens øvrige generelle retningslinjer.

Flyvestation Skrydstrup ligger i det sydlige Jylland ved Skrydstrup by, sydvest for Vojens. Flyvestation Skrydstrup udgør samlet i alt ca. 842 ha, og nærværende drifts- og plejeplan fastsætter rammen for udviklingen af Flyvestation Skrydstrup for perioden 2022-2037.

Terrænet på Flyvestation Skrydstrup udgøres overordnet set af flyfeltet, lejrområdet, en skydebane, fire eskadrilleområder, hangarer, parkeringsområder, agerarealer, sletterarealer, et overdrev, samt skovområder og bevoksninger.

Terrænet er kun åbent for offentligheden til AirShow hvert 6. år.

Planen fastsætter den udvikling af arealerne, der er nødvendig for den militære brug, som altovervejende er flyvestation, sekundært skyde- og øvelsesområde. Terrænet skal af hensyn til flysikkerheden holdes åbent omkring flyfeltet, og generelt fremstå ugæstfrit for især fugle, men også dyreliv generelt. Der er generelt få naturinteresser på Flyvestation Skrydstrup; disse knytter sig primært til overdrev og skov.

Der er forekomst af en række invasive arter på terrænet, og der vil i den kommende planperiode være fokus på bekæmpelse af disse, således det åbne landskab sikres og vedligeholdes af sikkerhedsårsager og som militær kulisse.

F35 i luften.

Foto: Forsvarsministeriet

Ejendomsstyrelsen.

Selve indsatsen på Flyvestation Skrydstrup formuleres i planens Kapitel 6: Aktiviteter. De konkrete aktiviteter angiver, hvordan indsatsen skal gennemføres, og er som udgangspunkt fastlagt ud fra Forsvarsministeriets generelle retningslinjer for forvaltning af de forskellige arealtyper. For Flyvestation Skrydstrup fastholdes et lysåbent landskab ved rydning, slåning og udtynding af skove og bevoksninger, samt bekæmpelse af invasive plantearter.

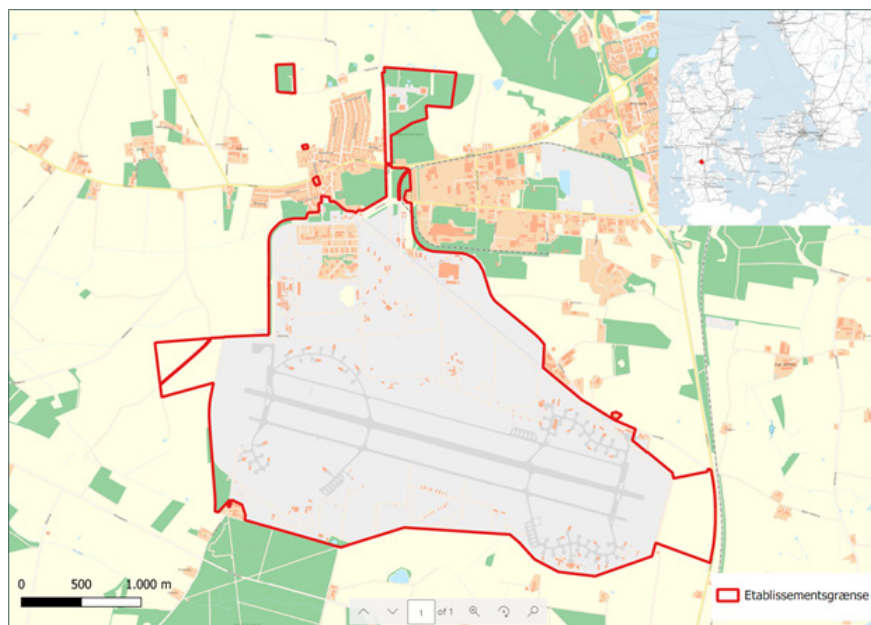
2. Indledning

Dette kapitel beskriver den konkrete baggrund for drifts- og plejeplanen for Flyvestation Skrydstrup, herunder de konkrete arealmæssige forhold på terrænet og processen for drifts- og plejeplanens tilblivelse.

2.1. Flyvestation Skrydstrup

Flyvestation Skrydstrup ligger i det sydlige Jylland sydvest for Vojens i Haderslev Kommune (Figur 2-1), og det samlede areal udgør ca. 841 ha. Flyvestation Skrydstrup er et militært aktivt område, som overvejende består af følgende elementer; landingsbaner, hangarer, bebyggelse af teknisk og administrativ karakter, store kortklippede sletteområder og skov. Landingsbaner, hangarer og arealer i umiddelbar nærhed heraf udgør godt halvdelen af området. Længst mod nord på den anden side af Skrydstrup By, ligger et adskilt område med hangarer og værksteder, omringet af gammel løvskov.

Der er adgang ind i området fra nord, men udelukkende for militær personel. Offentligheden har ikke adgang til området indenfor perimeterhegnet.

Figur 2.1: Oversigtskort over den geografiske placering af Flyvestation Skrydstrup (rødt område) sydvest for Vojens.

2.2. Konkret om den tidligere drifts- og plejeplan for Flyvestation Skrydstrup

For Flyvestation Skrydstrup findes der en godkendt drifts- og plejeplan for perioden 2007-2021, hvorfor planperioden udløb i 2021. Drifts- og plejeplanen for 2007-2021 benævnes fremadrettet som den tidligere drifts- og plejeplan.

Indeværende drifts- og plejeplan tager udgangspunkt i at sikre flysikkerheden, således at området er fremstår ugæstfrit for fugle og vildt.

2.3. Drifts- og plejeplan for Flyvestation Skrydstrup 2022-2037

Nærværende drifts- og plejeplan er udarbejdet i vinteren og foråret 2022 under inddragelse af de militære brugere af terrænet. Observationer fra brugere af terrænet har været en stor del af udarbejdelse af drifts- og plejeplanen, da de har deres daglige gang på terrænet og har et indgående kendskab til terrænets tilstand og nødvendige pleje, specielt med flysikkerhed for øje. Drifts- og plejeplanen omhandler og beskriver driften af alle grønne arealer, krat og skov på terrænet med undtagelse af arealer i umiddelbar nærhed af bygninger, tekniske anlæg og grønne områder nær flyvefeltet, som plejes mere intensivt.

I forbindelse med udarbejdelse af drifts- og plejeplanen er der foretaget indsamling af data og materiale for at evaluere den drift, der har været i den foregående drifts- og plejeplanperiode. Der er blandt andet gennemført en besigtigelse af terrænet med henblik på at fastlægge fremtidige aktiviteter

Der har været afholdt et digitalt brugermøde med de militære brugere af Flyvestation Skrydstrup d. 11. januar 2022. På mødet blev en række ønsker til områdernes udvikling gennemgået. Efterfølgende er der med udgangspunkt i de militære ønsker og målsætninger udarbejdet en plan for den fremtidige drift af Flyvestation Skrydstrup heraf nærværende drifts- og plejeplan.

Planen var i intern høring i 8 uger og ekstern høring i 4 uger:
Intern høring fra d. 18. november – 16. januar.
Ekstern høring fra d. 17. januar – 15. februar.

3. Målsætning

I dette kapitel beskrives målsætningen for arealdriften på Flyvestation Skrydstrup på kort og lang sigt. Kort- og langsigtede målsætninger har fungeret som et arbejdsredskab under drifts- og plejeplanens udarbejdelse og er bestemmende for den fremtidige drift og pleje af Flyvestation Skrydstrup.

Indledningsvist beskrives Forsvarsministeriets generelle målsætninger for drift og pleje af arealer. Dernæst beskrives de konkrete målsætninger for flyvestation Skrydstrup.

3.1. Generelle drifts- og plejemålsætninger på Forsvarsministeriets arealer

Forsvarsministeriets generelle målsætninger for arealerne består af henholdsvis mål for militær anvendelse og naturbeskyttelse jf. gældende lovgivning, herunder kulturhistoriske interesser. Målsætningerne kommer til udtryk i kortsigtede drifts- og plejemålsætninger for de enkelte terræner, som opdeles i hhv. strategiske, taktiske og operationelle mål inden for hhv. militær anvendelse og naturbeskyttelse. Målene og deres gennemførelse er indbyrdes afhængige af hinanden. De strategiske mål er overordnede og langsigtede og kan strække sig over flere planperioder. De sætter rammerne for den ønskede udvikling af et område på lang sigt.

De taktiske og operationelle mål er kortsigtede, og hensigten er, at de skal opfyldes inden for den konkrete planperiode. De taktiske mål beskriver konkret, hvordan de strategiske mål skal opfyldes, dvs. de konkrete handlinger der vil føre til et ønsket resultat på sigt.

Operationelle mål er de tiltag, som fører til gennemførelse af de planlagte aktiviteter beskrevet i afsnit 6.

Militær anvendelse

Forsvarsministeriets skyde- og øvelsesterræner tjener som uddannelses- og øvelsesområder for militæret og øvrige myndigheder i Totalforsvaret, f.eks. politiet og hjemmeværnet. Derfor skal arealerne til enhver tid være funktionsdygtige for uddannelse og øvelser i militær henseende.

Arealerne i tilknytning til de militære flyvestationer er en forudsætning for flyvestationernes drift. Muligheden for at kunne operere med fly, herunder flyvesikkerheden, er styrende.

Naturbeskyttelse

Af Bestemmelser for drifts- og plejeplaner /4/ fremgår det blandt andet, at udarbejdelse af langsigtede drifts- og plejeplaner er et af de redskaber, som Forsvarsministeriet anvender for at sikre de fremtidige militære anvendelsesmuligheder på arealerne, og at der tages nødvendige hensyn til naturbeskyttelse. Strategien fastlægger desuden en række målsætninger for ekstensivering af drift, international naturbeskyttelse samt rekreativ brug, formidling og dialog.

3.2. Konkrete drifts- og plejemålsætninger for Flyvestation Skrydstrup

De konkrete mål for Flyvestation Skrydstrup er jf. ovenstående generelle målsætninger sammensat af de indbyrdes afhængige strategiske, langsigtede mål og taktiske og operationelle kortsigtede mål, som skal gennemføres inden for den kommende planperiode. De operationelle mål, som er mest håndgribelige, skal sikre opnåelse af de taktiske mål, som på i sigt sikrer opnåelse af de strategiske mål.

I nedenstående skema er målene opstillet skematisk. Det fremmer overblikket både løbende og ved den afsluttende evaluering af planen. Strukturen støtter opfyldelse af Forsvarsministeriets generelle beslutning om at sikre evaluering af drifts- og plejeindsatsen, /4/ og følger op på Forsvarsministeriets Grønne Handleplan 2021 – 2025 /5/. I de følgende afsnit beskrives målsætningen for Flyvestation Skrydstrup.

Målene er inddelt i militær anvendelse og naturbeskyttelse. På flyvestationer har flysikkerhed højeste prioritet.

Militæranvendelse

Flyvestation Skrydstrup er hjemsted for den danske styrke af F-16 og F-35 kampfly. Det er et grundlæggende mål at opretholde brugen af Flyvestation Skrydstrup som flybase og altovervejende sikre flysikkerheden i området. Dernæst skal terrænet også fremadrettet fungere som uddannelsessted, og støjkonsekvenszoner i området skal oprettholdes.

Strategisk	Taktisk	Operationelt
Flyvestation Skrydstrup er en forudsætning for Flyvevåbenets fortsatte samlede virke. Terrænet skal fortsat understøtte flysikkerheden og Forsvarsministeriets behov for at kunne operere med fly fra flyvestationen.	Drifts- og plejeaktiviteter medvirker til at øge flyvesikkerheden. Den åbne vegetationsstruktur omkring flyfeltet fastholdes for at understøtte og forbedre flyvesikkerheden, ligesom de etablerede flysikkerhedsbeplantninger fastholdes. Der er nul-tolerance i forhold til forekomst af vildt indenfor perimeterhegnet. Terrænet indenfor perimeterhegn skal fremstå uvelkomment for vilde dyr, der kan udgøre en kollisionsrisiko for luftfartøjer Regulering af vildt på flyvestationer samordnes med arealforvaltningen fastlagt i drifts- og plejeplanerne, herunder planlægning af bevoksning, hegning m.v., således at effekten af regulering maksimeres.	Drift og pleje af arealer indenfor perimeterhegn (med undtagelse af det nordlige skovområde) skal foretages med størst mulig fokus på flyvesikkerhed. Der skal løbende gennemføres udtynding af skovområder og fjernelse af dødt ved, ligesom at de åbne arealer skal slås. Tilstanden af flysikkerhedsbeplantninger fastholdes ved slåning og fjernelse af dødt ved. Indretningen og driften af terrænet skal understøtte muligheden for at regulere vildtet.
Flyvestation Skrydstrup er en betinget nødvendighed for inddækning af dele af uddannelsesbehovene ved Totalforsvaret.	Skydebane og øvelsespladsen skal fastholdes. Der findes faste installationer på området, der skal bevares.	Eksisterende faciliteter plejes i overensstemmelse med militære behov, så funktionaliteten sikres fremadrettet.
Invasive arter må ikke være til gene for militære aktiviteter.	Invasive arter bekæmpes af hensyn til flysikkerhed og øvelsesmæssige aktiviteter. Særligt bekæmpes rynket rose og gyvel løbende for at holde arternes udbredelse på terrænet på et acceptabelt niveau.	Det åbne landskab vedligeholdes løbende ved rydning og slåning. Særligt rynket rose og gyvel overvåges løbende og bekæmpes ved rydning og slåning på hele terrænet. I skovområder er der et fokus på bekæmpelse af glansbladet hæg.
Flyvestation Skrydstrup er omgivet af et perimeterhegn, som tjener til at holde uvedkommende ude. Det har derfor en meget vigtig sikkerhedsmæssig funktion.	Perimeterhegnet skal til enhver tid være intakt, og det er vigtigt, at bevoksningen i nærheden af hegnet holdes nede.	I 2023 udskiftes eksisterende perimeterhegn, og der ryddes i den forbindelse et bælte på omkring 4 meter på begge sider af perimeterhegnet som ATV-spor med det formål at kunne inspicere hegnet. Udskiftning af perimeterhegn er ikke en del af denne drifts- og plejeplan, men den fremadrettede rydning af bevoksning langs hegnet og slåning af ATV-sporet er omfattet.

Naturbeskyttelse

Målene for naturbeskyttelse er opstillet under hensyn til det militære formål, som på Flyvestation Skrydstrup altovervejende er flysikkerhed. Driften og plejen har til formål at sikre de militære interesser. Plejetiltag af områdets naturværdier kan iværksættes i det omfang, at de kan gennemføres uden implikationer for flyve- og skydesikkerhedsmæssige forhold på terrænet.

Militærskov er skovarealer på forsvarets arealer der drives ekstensivt og som har været uden nogen form for produktion i en længere årrække men samtidig lever op til operatives behov for øvelsesfaciliteter.

Eksempel på arealtypen

*Flysikkerhedsbeplantning på Flyvestation
Skrydstrup.*

Forsvarsministeriets skovarealer benyttes i stigende grad til øvelses- og uddannelsesaktiviteter. Grundet at skovenes hovedformål er at skabe rammer for øvelses- og uddannelsesvirksomhed, drives de langt overvejende efter naturnære driftsprincipper, da de ikke er underlagt et egentligt produktionsformål. Det er en forudsætning for Forsvarsministeriets skovarealer, at de vil blive påvirket af den dynamik og forstyrrelse der vil opstå, som følge af Forsvarets aktiviteter. Forsvarsministeriets skove bliver løbende og efter behov optimeret ift. øvelsesaktiviteter. Denne optimering indebærer eksempelvis: fjernelse af biomasse, fældning af træer efter behov, vedligeholdelse af dræn.

Strategisk	Taktisk	Operationelt
Beskyttede naturtyper De få beskyttede naturtyper på Flyvestation Skrydstrup sikres gennem en hensigtsmæssig, kosteffektiv ekstensiv pleje. Af hensyn til flysikkerheden skal arealerne fremstå uindbydende for dyr.	Beskyttede naturtyper skal bevares og sikres gennem naturpleje i det omfang, at de kan gennemføres uden implikationer for flyve- og skydesikkerhedsmæssige forhold på terrænet.	Naturtypen overdrev fastholdes som en overvejende lysåben naturtype ved slåning og rydning af uønsket opvækst. Vedplanter af arterne hvidtjørn, ene, slåen, skovæble og arter af rose (undtagen rynket rose), bevares i det omfang det vurderes, at dette er muligt uden implikationer for flysikkerheden, dog med en dækning på maksimalt 15 % af arealet. Endvidere bekæmpes invasive arter. Naturtypen mose findes i en beplantning af eg og bøg i den nordligste del af terrænet og udgøres af en mindre skovsump. Den lille skovsump og fire mindre vandhuller på terrænet ligger alle i skov/bevoksning, og det ønskes at fastholde dem i den nuværende tilstand, da det af hensyn til flysikkerhed ikke er ønskværdigt at skabe mere lysåbne forhold, som vil tiltrække fugle mv.
Skove og krat Den nordlige del af skovarealet på Flyvestation Skrydstrup er udpeget til militærskov. Arealer, som drives efter naturnær skov-drift, herunder militærskove, henligger naturligt. Af hensyn til flysikkerheden skal de øvrige skove og krat på terrænet holdes lysåbne af hensyn til vildtregulering for flysikkerheden.	I de øvrige skove og krat på terrænet gennemføres udtynning og fjernelse af dødt ved af hensyn til vildtregulering og flysikkerhed. Plejetiltag iværksættes i det omfang, at de kan gennemføres uden implikationer for flyve- og skydesikkerhedsmæssige forhold på terrænet.	I områder med militærskov henligger skoven naturligt. Dødt ved efterlades i skovbunden, men det kan fjernes, hvis det f.eks. er til fare ved kørsel eller øvelser i området. I de øvrige skvområder på terrænet gennemføres hugst og foryngelse løbende. Dødt ved fjernes af hensyn til flysikkerheden.
Invasive arter De militære anlæg og beskyttede naturtyper sikres gennem en langsigtet bekæmpelse af invasive arter.	Forsvarsministeriet prioriterer en vedvarende forebyggelse og bekæmpelse af invasive arter. Arterne rynket rose, sildig gyldenris, mangebladet lupin, kæmpebjørneklo, kæmpepileurt, glansbladet hæg og gyvel (som udgør en problem-art, selv om den ikke betegnes som invasiv) optræder på Flyvestation Skrydstrup. Disse arter bekæmpes løbende for at holde udbredelsen på et acceptabelt niveau.	De invasive arters udbredelse overvåges løbende, og arterne bekæmpes ved bl.a. rydning, slåning, afdækning/bortskygning eller andre bekæmpelsesmetoder.
Øvrige arealer Slette – og agerarealer, arealer med flysikkerhedsbeplantning og andre græsarealer. Vegetationen holdes lav af hensyn til flysikkerheden.	Vegetationen holdes lav af hensyn til flysikkerheden, og opvækst af vedplanter og blomstrende urter er uønsket på disse arealer. Store dele af slettearealerne på Flyvestation Skrydstrup er tilplantet med en specialblanding af græsser kaldet lufthavnsblanding.	På slette- og agerarealer, og arealer med flysikkerhedsbeplantning og andre græsarealer inden for ringvejen fastholdes en vegetationshøjde på 15-35 cm af hensyn til flysikkerheden. På denne type arealer uden for ringvejen slås 1-2 gange årligt.
Fortidsminder Kulturminder udgør et væsentligt element i terrænerne historiske baggrund, og kulturminderne skal bevares. De er beskyttede gennem museumsloven og naturbeskyttelsesloven.	Kulturminder på øvelsespladsen skal registreres, sikres og bevares. Der ligger flere gravhøje i den østlige del af terrænet. Gravhøjene er beskyttede fortidsminder med en beskyttelseszone på 100 m omkring. Langs perimeterhegnet i den sydlige del af terrænet ligger et beskyttet dige.	Beskyttede fortidsminder samt sten- og jorddiger sikres mod slitage og tilgroning og bevares gennem hensigtsmæssig pleje. Det sikres, at gravhøje og diger er tydeligt afmærket på kort.

4. Status

Dette kapitel giver en status over forholdene på Flyvestation Skrydstrup ved planperiodens start. Status indeholder en beskrivelse af ejendomsforhold, militære aktiviteter, arealanvendelse, naturværdier og håndtering af offentlighedens adgang.

Udarbejdelse af statusafsnittet i denne drifts- og plejeplan bygger på et bredt grundlag af data og information, herunder generelle oplysninger fra den udløbne drifts- og plejeplan for Flyvestation Skrydstrup /10/, Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen (FES) samt Danmarks Miljøportal. Der henvises i øvrigt til Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen hjemmeside for oplysninger om Forsvarsministeriets naturforvaltning.

4.1. Historie

Flyvestation Skrydstrups historie som militært område går tilbage til 1943, hvor den blev oprettet som flyveplads af tyskerne under navnet "Fliegerhorst Hadersleben". Dengang blev den benyttet som flyveskole. I 1953 blev Flyvestation Skrydstrup oprettet på den tidligere flyveplads. Det første operative jagerfly var F84 Thunderjet, som i dag kan ses ved indkørslen til Flyvestation Skrydstrup.

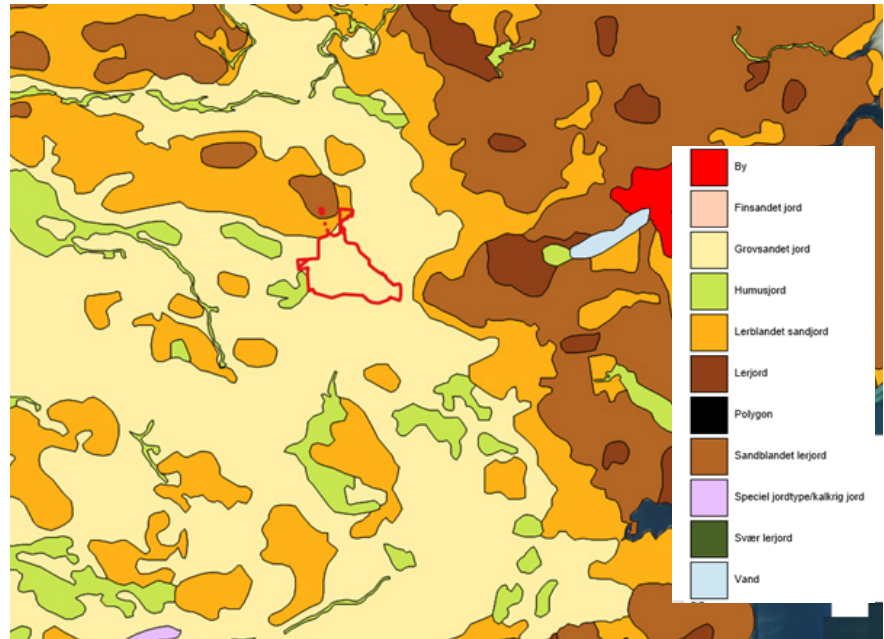
I januar 1980 tog Flyvestation Skrydstrup imod de første F-16 fly, som sidenhen har gjort tjeneste på flyvestationen. Internationalt deltager flyene i militære operationer over alt i verden. Herhjemme hævder flyene suveræniteten i dansk luftrum og yder Danmark beskyttelse fra luften.

I juni 2016 indgik den daværende regering, Socialdemokraterne, De Radikale, Liberal Alliance og Dansk Folkeparti en aftale om indkøb af 27 nye F-35 kampfly. F-35 flyene skal erstatte F-16 flyene og er således et led i at fremtidssikre det danske flyvevåben. I 2023 lander de første F-35 kampfly på Flyvestation Skrydstrup, og F-16 flyene udfases således i 2024.

4.2. Landskab og geologi

Flyvestation Skrydstrup ligger i et område domineret af landbrugsområder og landskabet i og omkring terrænet er fladt. Bevtøft Plantage grænser op til terrænet mod syd.

Terrænet og ligger i en smeltevandsdal med grovsandet jord øst for Gabøl Bæk, i den øverste del af oplandet til Ribe å. Dalen afgrænses af hhv. Vojens, Over Jerstal og Bevtøft. Størstedelen af området består af smeltevandssand og en mindre del af moræneler og ferskvandtørv.

Figur 4.1: Geologien i og omkring Flyvestation Skrydstrup (rød).

4.3. Ejendomsoversigt og kortgrundlag

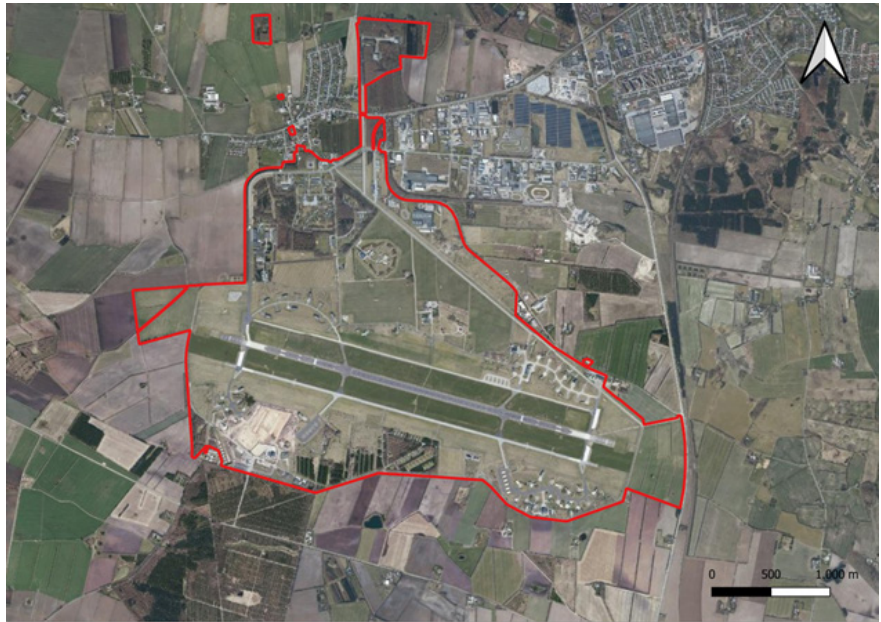
Arealfordeling

Arealfordelingen på Flyvestation Skrydstrup (på tidspunktet for opstart af planperioden i 2022) fremgår af Figur 4-2. Hovedparten af terrænet består af sletteområder, befæstede arealer (herunder start- og landingsbaner), skov og lejrområde.

Flyvestation Skrydstrup administreres efter en områdeinddeling (se grundkort, kortbilag 1), med 10 afdelinger, som består af en række litor (a-v).

Ejendoms- og naboforhold

Flyvestation Skrydstrup er ejet af Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen. Mod nord grænser området op til Skrydstrup by og mod vest, øst og syd grænser området op til privatejede marker i omdrift samt skov.

Figur 4.2: Ejendomskort, som viser Flyvestation Skrydstrups etablisementsgrænse (rød afgrænsning).

Kortmaterialer

På grundlag af luftfotos, besigtigelser, og tidligere kort er der udarbejdet tre typer kort til denne drifts- og plejeplan:

- Grundkort (Kortbilag 1)
- Aktivitetskort (Kortbilag 2)
- Skovudviklingskort (Kortbilag 3)

Grundkort, kortbilag 1

Grundkortet viser status for arealanvendelsen på tidspunktet for opstart af planlægningsarbejdet (2021). I princippet medtages alt af betydning for drifts- og plejeplanlægningen. Kortet anvendes som grundlag for aktivitetskortet.

Aktivitetskort, kortbilag 2

Aktivitetskortet angiver de delområder, hvor der iværksættes konkrete tiltag. Aktivitetskortet er parallelt til aktivitetsafsnittet (kapitel 7) udarbejdet for alle planlagte aktiviteter.

Skovudviklingskort, kortbilag 3

Skovudviklingskortet angiver den fremadrettede skovtype på terrænet. Kortet er primært en beskrivelse af den eksisterende udbredelse af skov og krat, og dermed et ønske om at fastholde de eksisterende skov- og kratområder i deres nuværende tilstand.

4.4. Militær anvendelse

Flyvestation Skrydstrup anvendes i dag primært af fighterwing enheden herunder F16 kampfly, som i planperioden udskiftes med F35 kampfly. Herudover benyttes Flyvestation Skrydstrup af andre enheder fra Totalforsvaret.

4.5. Naturlovgivning

På Flyvestation Skrydstrup er der få naturmæssige værdier, og disse er primært tilknyttet det lysåbne overdrevsareal, som er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3 samt skovområderne i den nordligste del af terrænet. Der er desuden en række mindre søer, som ligeledes er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Søerne er i dag tilgroede og repræsenterer derfor ikke et attraktivt miljø for hverken vandplanter, insekter eller padder. De naturarealer, der er vejledende registreret som beskyttede naturtyper, fremgår af kortbilag 1, Grundkort /9/.

Derudover ligger der fire gravhøje fra oldtiden i den østlige del af terrænet, og et beskyttet dige i den sydlige del. Se kortbilag 1, Grundkort.

Emnerne Natura 2000-områder, bilag IV-arter, fredede arter, vandområdeplaner, nationalt beskyttet natur, fortidsminder og beskyttede diger, fredskov og militærskov, ikke-beskyttede plante- og dyrearter, samt invasive og uønskede arter er beskrevet i bilag 9.2 Naturlovgivning.

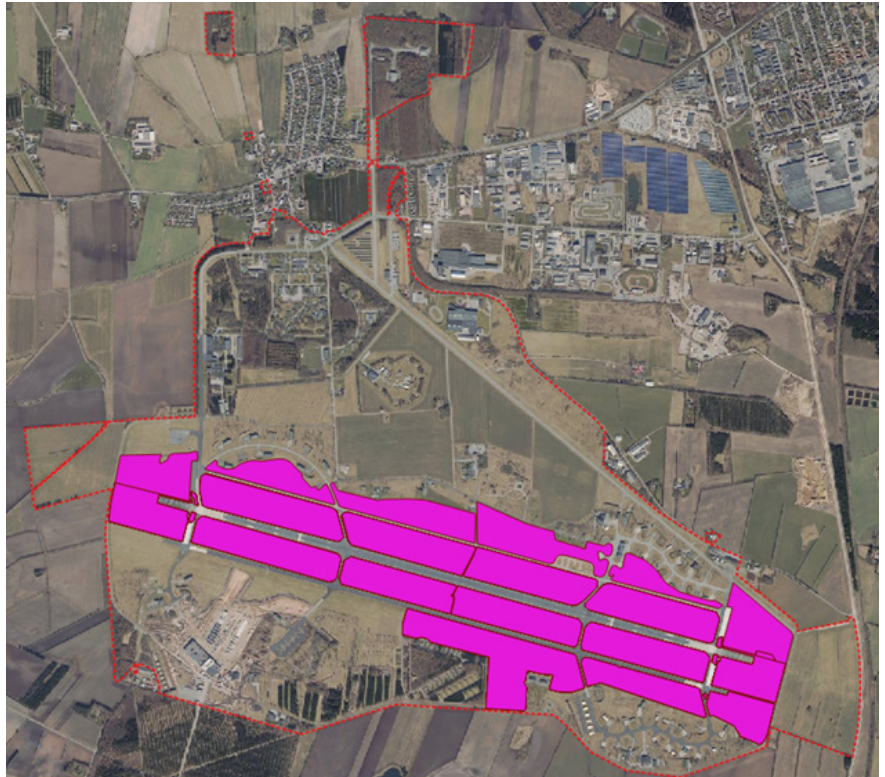
4.6. Endofytgræs

Flyvestation Skrydstrup har i 2019 påbegyndt en omfattende omlægning af slettearealer beliggende op ad og i umiddelbar nærhed af flyfeltet til endofytgræs. Endofytgræs består overordnet set af en homogen sammensætning af græsarter, som er mindre attraktive for insekter, gnavere og fugle end andre arter/sammensætninger, og der er derved en reduceret forekomst af vildt indenfor de omlagte arealer. Omlægningen er således et værn mod fugle- og vildtkollisioner i forbindelse med take off og landing fra Flyvestation Skrydstrup /18/.

Mere specifikt består endofytgræs af en kombination af strandsvingel og rajgræs, som lever i symbiose med endofytsvampe af slægten *Neotyphodium*. Svampene lever inde i selve græsset og producerer et eller flere af alkaloiderne (ergovalin, lolitrem B, peramin og lolin), der gavner værtsplanten som værn mod nedgræsning samt insektangreb. Lolitrem B produceres kun i alm. rajgræs, og loliner produceres normalt ikke i alm. rajgræs. Andelen af græsset, der har svampene

boende, varierer meget, ligesom mængden af de producerede alkaloider varierer. Der kan også være en års-tidsvariation. /18/.

Der er ud over drifts- og plejeplanen for Flyvestation Skrydstrup udarbejdet en separat plan for omlægning til endofytgræs indenfor et afgrænsede områder. Disse områder indgår således ikke i nærværende drifts- og plejeplan /18/. Områderne, der skal omlægges/er omlagt til endofytgræs, fremgår af Figur 4.2.

Figur 4.3: Oversigtskort over arealer, der skal omlægges/er omlagt til endofytgræs (lilla). /18/.

4.7. Offentlighedens adgang

Af sikkerhedsmæssige årsager er Flyvestation Skrydstrup ikke åben for offentligheden. På foranledning arrangeres der offentlige ture for f.eks. lokale interesseorganisationer, skoler og andre interesserede. Desuden danner Flyvestation Skrydstrup hvert 6. år ramme for begivenheden "Air Show".

5. Analyse

Dette kapitel indeholder en emneopdelt diskussion af, hvordan drifts- og plejeplanen på en hensigtsmæssig og balanceret måde kan tilgodese de opstillede målsætninger under hensyntagen til optimering af ressourceudnyttelsen.

På Flyvestation Skrydstrup er flysikkerhed 1. prioritet. Analysen tager derfor udgangspunkt i en afvejning af militære målsætninger såvel som økonomiske mål.

Der indledes med en evaluering af indsatsen under den tidligere drifts- og plejeplan i perioden 2007-2021.

5.1. Evaluering af drifts- og plejeplan 2007-2021

Drifts- og plejeplanen for Flyvestation Skrydstrup for perioden 2007-2021 /10/ er blevet evalueret med henblik på at identificere tiltag, der er gennemført, samt tiltag der helt eller delvis mangler gennemførelse. Endvidere hvilke tiltag der skal videreføres i planperioden 2022 – 2037.

Evalueringen er foregået på basis af de aktivitetsskemaer, der ligger til grund for planlægningen. Datainput til evalueringen stammer fra møder med brugerne af terrænet og dialog med Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen.

Nedenstående er en kort opsummering af gennemførte og ikke gennemførte tiltag.

Overordnede gennemførte tiltag:

- Slåning af lysåbne arealer uden opsamling af materiale (slette og overdrev)
- Skovareal reduceret og store arealer omlagt til flysikkerhedsområde
- Delvis bekæmpelse af gyvel
- Bekæmpelse af bjørneklo
- Fortsat bekæmpelse af japansk pileurt/kæmpe pileurt

Overordnede ikke gennemførte tiltag:

- Afbrænding
- Rydning af søer
- Opsamling af materiale ved slåning
- Berigelsesbeplantning
- Bekæmpelse af invasive arter ud over gyvel

Den komplette evaluering i skemaform af drifts- og plejeplanen for Flyvestation Skrydstrup for perioden 2007-2021 er vedlagt som bilag 9.3.

5.2. Analyse af ny indsats 2023-2037

Den nye indsats på Flyvestation Skrydstrup skal tilrettelægges med fokus på den militære brug, navnlig flysikkerhed, og dermed sikring af det åbne landskab.

Rydning og tyndning

Med henblik på at skabe bedre oversigtsforhold til regulering af vildt og færre skjulesteder for vildt og fugle, er der i denne planperiode planlagt udtyndinger af underskoven i skove og bevoksninger mange steder på terrænet. Endvidere fjernes der dødt ved, da det kan tiltrække insekter og fugle. Der skal ske rydning af træopvækst på volde, gravhøje og langs perimeterhegn. Endelig gennemføres der stormsikring af eksisterende bevoksninger.

Slåning

For at sikre et åbent landskab, som er mindst muligt egnet for fugle og vildt, skal det ved slåning sikres, at græsarealer inden for ringvejen altid har en vegetationshøjde på 15-35 cm. Øvrige græsarealer slås 1-2 gange årligt for at holde vegetationen lav og forhindre opvækst af vedplanter.

Invasive arter

På Flyvestation Skrydstrup er der forekomst af en række forskellige invasive eller uønskede plantearter. Der er og vil for de fleste arters vedkommende fremadrettet være behov for, at de invasive arter bekæmpes på de eksisterende, kendte lokaliteter, samt at der er opmærksomhed på at iværksætte bekæmpelse, hvis de spreder sig til nye lokaliteter på terrænet.

Der er foretaget en kortlægning af invasive og uønskede arter i 2020, og de kendte forekomster fremgår af aktivitetskortet (kortbilag 2).

Arterne bør bekæmpes med bedst egnede metode, som varierer fra art til art. Der er angivet anbefalinger til metoder i de konkrete aktiviteter i afsnit 7.3.

Nationalt beskyttet natur

På Flyvestation Skrydstrup er kun en lille del af terrænet beskyttede naturarealer. Det drejer sig om et overdrev, en mose og fire vandhuller.

Overdrevsarealet fremstår i dag overvejende lysåbent og græsdomineret. I den sydøstlige del er der partier med bl.a. hedelyng og i den nordlige ende bakker med krat af bl.a. alm. hvidtjørn, eg, birk og gyvel.

Overdrevet plejes i dag ved årlige slåninger, hvor det afslåede materiale efterlades. Dette for ikke at fremme udvikling af mere næringsfattig natur med flere blomstrende arter, som tiltrækker insekter og fugle, hvilket udgør en fare for flysikkerheden. For at fastholde lysåben vegetation på arealet er der fortsat behov for slåning 1-2 gange årligt. Arealer med lyng slås dog kun hvert 5. år for at undgå, at lyngens konkurrenceevne forringes i forhold til græsset. Dermed vurderes overdrevet, at fastholdes som lysåbent overdrev.

Mosen og vandhullerne ligger i skove eller bevoksninger og er i dag overskyggede af vegetation. Af hensyn til flysikkerheden ønskes mosen og vandhullerne fastholdt i denne tilstand, da der dermed er ringe sandsynlighed for, at de tiltrækker insekter, fugle og padder.

Beskyttede arter

For at tilgodese særligt beskyttelseskrævende arter, er der for alle Forsvarsministeriets arealer opstillet en række retningslinjer vedrørende aktiviteterne tidsmæssige gennemførsel.

Der kan potentielt være forekomster af flere arter af flagermus, markfirben og stor vandsalamander, løgfrø, spidssnudet frø, og strandtudse på Flyvestation Skrydstrup, men ingen af arterne er registreret på terrænet de seneste 10 år, og der er ikke kendskab til særligt egnede yngle- og rastesteder for de konkrete arter.

Den eneste aktivitet i nærværende drifts- og plejeplan, som potentielt kan påvirke flagermus, er rydning af træer, der kan fungere som yngle- eller rasteområde for flagermus. Det skal derfor forud for enhver rydningsaktivitet af gamle træer sikres, at der ikke er træer med hulheder og sprækker, som er egnede yngle- og rastesteder for flagermus, som påvirkes af aktiviteten. De planlagte rydningsaktiviteter vil dog primært være af yngre bevoksning samt underskov, der ikke er egnet som yngle- eller rasteområde for flagermus.

Som det er beskrevet i bilag 9.2 er sandsynligheden for, at der lever bilag IV-padder på terrænet meget lille. Desuden vil de aktiviteter, som nærværende plan medfører, ikke påvirke vandhuller eller andre potentielt egnede levesteder for bilag IV-padder.

Der kan potentielt være egnede yngle- og rastesteder for markfirben på terrænet, men ingen af de aktiviteter, som skal gennemføres som del af planen, vil påvirke potentielle levesteder for markfirben.

På baggrund af ovenstående vurderes det, at aktiviteterne i nærværende plejeplan ikke vil forstyrre eller skade bilag IV-arter eller deres levesteder, og der vil ikke ske nogen forringelse af den samlede økologiske funktionalitet af området for bilag IV-arter som følge af gennemførelse af planen. Der vurderes ikke at være behov for særlige tiltag, som beskytter arterne.

Fortidsminder og beskyttede diger

Der er fire fredede gravhøje på agerjord i den sydøstligste del af terrænet. Fortidsminderne har ikke hidtil været del af drifts- og plejeplanen. For at holde gravhøjene lysåbne og fri for opvækst af vedplanter, er der i nærværende drifts- og plejeplan tilføjet en aktivitet med rydning og slåning af højene.

Der ligger et beskyttet dige ved perimeterhegnet i den sydvestlige del af terrænet. Diget indgår i det areal, der skal friholdes for beplantning langs det nye perimeterhegn. Tiltag i forbindelse med etablering af nyt perimeterhegn kan kræve dispensation fra museumslovens § 29, såfremt det medfører ændringer i digets tilstand.

Fredskov og militærskov

Af hensyn til flysikkerheden er der stort fokus på, at skove og bevoksninger på terrænet holdes relativt åbne, særligt i området omkring flyfeltet. Der er i den forgangne planperiode ryddet flere bevoksninger, og en del områder er omlagt til flysikkerhedsbeplantning. Der er behov for udtynding og stormsikring af visse bevoksninger, hvilket indgår i nærværende plan som konkrete aktiviteter. Dødt ved fjernes i skove og bevoksninger for ikke at tiltrække insekter og fugle, som er til fare for flysikkerheden. Dog med undtagelse af den nordligste del af terrænet, hvor skoven er udlagt til skovudviklingstypen "militærskov".

Militærskov er skovområder på forsvarets arealer der drives ekstensivt og som har været uden nogen form for produktion i en længere årrække.

Forsvarets skovarealer benyttes i stigende grad til øvelses- og uddannelsesaktiviteter. Grundet at skovenes hovedformål er at skabe rammer for Forsvarets øvelses- og uddannelsesvirksomhed, drives de langt overvejende efter naturnære driftsprincipper, da de ikke er underlagt et egentligt produktionsformål. Det er en forudsætning for Forsvarets skovarealer, at de vil blive påvirket af den dynamik og forstyrrelse der vil opstå, som følge af Forsvarets aktiviteter. Forsvarets skove bliver løbende og efter behov optimeret ift. øvelsesaktiviteter.

Tætbevoksede skovområder i lejrområdet.

Denne optimering indebærer eksempelvis: fjernelse af biomasse, fældning af træer efter behov, vedligeholdelse af dræn.

Offentlighedens adgang

Af sikkerhedsmæssige årsager er Flyvestation Skrydstrup ikke åben for offentligheden. På foranledning arrangeres der offentlige ture for f.eks. lokale interesseorganisationer, skoler og andre interesserede. Desuden danner Flyvestation Skrydstrup hvert 6. år ramme for begivenheden "Air Show".

6. Aktiviteter

Dette kapitel anviser på grundlag af målsætning, status og analyse den konkrete, praktiske realisering af indsatsprogrammet på det enkelte delareal. Afsnittet kan omsættes direkte til arbejdsbeskrivelser.

Det vedlagte aktivitetskort (Kortbilag 2) illustrerer de overordnede planlagte drifts- og plejetiltag i den kommende planperiode (2023-2038). De enkelte aktiviteter er nærmere beskrevet i nedenstående afsnit. Aktiviteterne beskriver den drift, der skal gennemføres på det enkelte areal og kan betragtes som en værktøjskasse. Aktiviteterne skal sikre opfyldelse af målsætningerne beskrevet i nærværende drifts- og plejeplan.

For hver aktivitetsgruppe, f.eks. rydning eller slåning, opstilles en tabel over de planlagte aktiviteter. Tabellen indeholder kolonner med oplysninger om: id, lokalitet, afdelinger, areal, udførelsestidspunkt og aktivitetsbeskrivelser. Id-nummeret fremgår også af aktivitetskortene og kobler kort og tabel sammen. Arealet angiver den omtrentlige størrelse i hektar (hvis ikke andet er angivet). Under aktivitetsbeskrivelser uddybes den enkelte aktivitet.

6.1. Rydning

Det overordnede formål med rydninger og udtyndinger af krat og skov er at skabe ugunstige forhold for vildtet og dermed øge flysikkerheden. Endvidere at vedligeholde områder, hvor der allerede er gennemført rydning.

Der henvises til aktivitetskortet, hvor arealerne er indtegnet, og hvor Id-nummeret kan genfindes.

Id	Lokalitet	Afdeling og Litra	Areal (ha)	Gennemføres	Aktivitetsbeskrivelse
1-1	Skov- og kratområder i lejrområdet	2c, 2e, 2d, 2l, 2g, 3b, 3c, 3d og 3e, 3f og 3k	36,5	2023 og herefter hvert 4. år.	Tyding af skov- og kratområder Området tyndes, og indsatsen kombineres med fjernelse af invasive arter, herunder glansbladet hæg. Dødt ved fjernes.
1-2	Skov- og kratområder nordøst for lejrområdet afgrænset af Ribevej og Lilholtvej	4c og 4d	3,4	2023 og herefter hvert 4. år.	Tyding af skov- og kratområder Området tyndes, og dødt ved kan efterlades i skovbunden.
1-3	Krat og mindre egebevoksninger øst for lejrområdet mellem Lilholtvej og flyfeltet	5d, 5h og 6k	3,3	2023 og herefter hvert 4. år.	Tyding af skov- og kratområder Området tyndes, og indsatsen kombineres med fjernelse af invasive arter. Tyndingen har til formål at gøre området mindre attraktivt som skjul for vildt.
1-4	Skovområder i den nordligste del af terrænet	1a, 1b, 1c, 1g, 1j og 1l	19	2023 og herefter hvert 4. år.	Selektiv tyding Områderne tyndes løbende selektivt, og udelukkende såfremt træerne udgør en risiko i forbindelse med kørsel eller øvelser i området. Dødt ved kan efterlades i skovbunden. Depotområder holdes frirumsbeskårede.
1-5	Skov- og kratområder i den sydvestlige del af terrænet	8c, 8e, 8l, 8m, og 9c, 9h, 9j, 9k og 9o	31,9	2023 og herefter hvert 2. år.	Fjernelse af dødt ved og stormsikring Dødt ved fjernes, og områderne gennemgås og sikres, således at de er modstandsdygtige i forbindelse med storm.
1-6	Kratområder i den sydøstlige del af terrænet	9k og 10c	0,18	2023 og herefter hvert 4. år.	Tyding af kratområder Området tyndes, og indsatsen kombineres med fjernelse af invasive arter. Dødt ved fjernes.
1-7	Flysikkerhedsbeplantning	5f, 5g, 6f, 8f, 9f og 10f	39,9	2023 og herefter hvert 2. år.	Fjernelse af dødt ved Dødt ved fjernes.
1-8	Overdrevsareal (§ 3-beskyttet)	4a	9,8	2023 og herefter hvert 4. år.	Selektiv rydning af vedplanter Rydning af opvækst af vedplanter med undtagelse af arterne hvidtjørn, ene, slåen, skovæble og arter af rose (undtagen rynket rose). Disse bevares spredt på arealet, i det omfang det vurderes, at dette er muligt uden implikationer for flysikkerheden, dog med en dækning på maksimalt 15 % af arealet, så overdrevet holdes lysåbent. Stød og ved fjernes, så der efterfølgende kan slås.

1-9	Volde	4m, 5c, 6a, 6f, 6q, 8a og 10a	-	2023 og herefter hvert 4. år.	Rydning og knusning af stød på volde Rydning af vedplanter og knusning af efterladte stød, så slåning er muligt på alle volde.
1-10	Perimeter-hegn og køresporet langs hegnet			2024 og herefter hvert 2. år.	Rydning langs perimeterhegn og ATV-spor langs hegnet Der skal indledningsvist etableres kontakt til lodsejere, der ejer arealer på ydersiden af perimeterhegnet med henblik på at indgå aftale om rydning langs hegnet. Der gennemføres rydning af vedplanter i og langs med hegnet i en bredde på ca. 4 meter for at beskytte hegnet og sikre, at ATV-sporet kan slås og holdes farbart, så hegnet kan inspiceres. Første gang fjernes evt. efterladte stød, så slåning og kørsel er mulig. I den sydvestlige del af terrænet ligger et beskyttet dige langs med perimeterhegnet. Se grundkort. Det kan kræve dispensation fra Haderslev Kommune at ændre tilstanden på diget. Der skal under alle omstændigheder tages hensyn til det beskyttede dige. (Aktivitet fremgår ikke af aktivitetskort)
1-11	Bækskov	Afdeling 111 og 11b	3,4	2023 og efter behov.	Fritrumsbeskæring Der foretages fritrumsbeskæring ved anlæggene efter behov.
1-12	Gravhøje	7c	0,2	2023	Rydning og knusning af stød på gravhøje Rydning af vedplanter og knusning af efterladte stød, så slåning er muligt.

6.2. Slåning

Det overordnede formål med slåning er at sikre og vedligeholde det åbne landskab, således at området fremstår åbent og ugunstigt for fugle og vildt. Endvidere videreføres slåning af overdrevsareal for at overholde gældende lovgivning.

Der henvises til aktivitetskortet, hvor arealerne er indtegnet og hvor Id-nummeret kan genfindes.

Id	Lokalitet	Afdeling og Litra	Areal (ha)	Gennemføres	Aktivitetsbeskrivelse
2-1	Overdrevs-areal (§3)	4a	9,8	2023 og herefter hvert år.	Slåning Slåning 1-2 gange årligt, inkl. høje/volde indenfor området. Lyngarealer udelades ved de hyppige slåninger, og slås kun hvert 5. år.
2-2	Slette-områder udenfor ringvejen og sletteområder rundt om lejrområde	1f, 2b, 4f, 4m, 3h, 5c 6a, 7a, 8a, 9a, og 10a	48	2023 og herefter hvert år.	Slåning Områderne slås 1-2 gange årligt.

2-3	Slette-områder indenfor ringvejen (endofyt-områder ikke inkl.)	5c, 6a, 7a, 8a, 9a og 10a	99,1	2023 og herefter hvert år.	Slåning Områderne slås, så græshøjden altid ligger inden for intervallet 15-35 cm, f.eks. med bioklipper.
2-4	Volde	4m, 5c, 6a, 6f, 6q, 8a og 10a	0,5	2023 og herefter hvert år.	Slåning Voldene slås, så græshøjden altid ligger inden for intervallet 15-35 cm, f.eks. med bioklipper eller slagleklipper.
2-5	Sletteområder inden for perimeter-hegn	5a	66,1	2023 og herefter hvert år.	Slåning Områderne er for nuværende bortforpagtet. Områderne slås, så græshøjden altid ligger inden for intervallet 15-35 cm, f.eks. med bioklipper. Denne driftspraksis fortsættes, uagtet om arealerne er bortforpagtet.
2-6	Sletteområder uden for perimeter-hegn	7c	48,4	2023 og herefter hvert år.	Slåning Områderne er for nuværende bortforpagtet. Områderne slås 1-2 gange årligt. Denne driftspraksis fortsættes, uagtet om arealerne er bortforpagtet.
2-7	Sletteområde i den nordlige del af terrænet	1h	0,9	2023 og herefter hvert år.	Slåning Der ligger et rørlagt vandløb i nord-syd gående retning indenfor området. Området slås eller brakpudses derfor 1-2 gange årligt og friholdes således for opvækst.
2-8	Flysikkerhedsbeplantning og P-arealer syd for lejrområdet	3a, 5f, 5g, 6f, 8f, 9f og 10f	50,9	2023 og herefter hvert år.	Slåning Områderne slås, så græshøjden altid ligger inden for intervallet 15-35 cm. Der slås helt ind til træerne, uden at beskadige dem.
2-9	Langs perimeter-hegn				Slåning Køresporet slås, så græshøjden altid ligger inden for intervallet 15-35 cm. Der slås så tæt ind til heget som muligt for at hindre opvækst af vedplanter. (Aktivitet fremgår ikke af aktivitetskort)
2-10	Bækskov	Afdeling 11a og 11b	3,4	2023 og herefter hvert år.	Slåning Stier og brugsarealer slås hver 4. uge i maj-september. Øvrige græsarealer slås 1-2 gange årligt.
2-11	Gravhøje	7c	0,2	2023 og herefter hvert år.	Slåning Gravhøjene slås 1-2 gange årligt og friholdes således for opvækst af vedplanter.

6.3. Bekæmpelse af invasive og uønskede plantearter

Det overordnede formål med bekæmpelsen af invasive arter på terrænet er at sikre det åbne landskab og dermed begrænse områder som udgør skjul for vildt og fugle, samt forhindre spredning og tilgroning af § 3-beskyttede områder.

Kendte populationer af invasive arter bekæmpes, og der holdes fokus på, at nye forekomster opdages tidligt og bekæmpes effektivt fra starten, så de ikke breder sig yderligere.

Arterne og deres biologi er beskrevet i bilag 9.2.

Der henvises til aktivitetskortet, hvor arealerne er indtegnet, og hvor Id-nummeret kan genfindes. Det ryddede materiale skal fjernes fra områderne.

Id	Lokalitet	Afdeling og Litra	Areal (ha)	Gennemføres	Aktivitetsbeskrivelse
3-1	Hele terrænet, særligt på overdrevet og omkring hangar-områderne	2e, 3a, 4a, 4c, 4m, 5a, 5d, 6a, 6f, 10a, 10c og 10f	4,8	2023 og hvert år derefter.	Rynket rose bekæmpes Rynket rose forekommer massivt nord for overdrevsarealet og i mindre, spredte populationer adskillige steder på terrænet, særligt på volde. Rynket rose bekæmpes i forbindelse med slåning af sletteområder. Alternativt kan bekæmpelse ske med oprykning, knusning eller med biorotor, efterfulgt af slåning, således det åbne landskab sikres og vedligeholdes. Materialet opsamles og fjernes fra arealet.

3-2	Hele terrænet, særligt lejrområdet, overdrevet og de skovområder i syd	2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 2g, 2l, 3c, 3e, 3j, 4a, 4c, 4m, 8a, 8f, 8s, 9k, 9p, 10a, 10f og 10h	40,6	2023 og hvert år derefter.	Glansbladet hæg holdes i ave Glansbladet hæg findes udbredt i hele lejren og sporadisk på resten af terrænet. Planterne bekæmpes ikke, men skæres løbende ned og det forventes, at den nuværende drift kan holde planterne i ave. I forbindelse med tynding af læhegn tyndes hægen væk. Ved behov for yderligere indsats kan større træer af glansbladet hæg bekæmpes ved rydning og efterfølgende gentagne slåninger. Stubben kan dækkes af sort plast/folie for at hindre rodskud. Det er dog ikke en mulighed på arealer, der ligger indenfor eller i nærheden af det indre operationsområde, idet det vil indebære en risiko for, at plastikstykker kan blæse ind over flyfeltet, hvilket kan udgøre en risiko for flyvesikkerheden. Bekæmpelse af arten er mest effektiv, hvis den fjernes, inden den når at sætte frø, og derfor prioriteres blomstrende, frøsættende individer. Mindre eksemplarer bekæmpes ved oprykning (primært første år), opgravning eller gentagende og vedholdende slåninger. Bekæmpelse skal fokusere på, at arten ikke breder sig på de lysåbne naturområder. Det sikres ved slåning af slettearealer mv. Der skal være særlig opmærksomhed på at foretage efterbehandling ved gentagne slåninger i områder, hvor der foretages rydning eller jordbehandling, da dette kan fremme fremspiring af nye frøplanter.
3-3	Hele terrænet, særligt i den østlige og sydlige del af terrænet	2c, 2e, 3c, 3e, 4a, 4c, 4e 4k, 4m, 5a, 6a, 6f, 6q, 8a, 8b, 8f, 8s, 9a, 9f, 9k, 9l, 9o, 9p, 10a, 10c og 10f	43,5	2023 og to gange årligt derefter.	Gyvel bekæmpes Gyvel findes flere steder på Flyvestation Skrydstrup, og arten vokser især i skovene vest for lejrområdet, i området rundt om byggefeltet (nye F35 hangarer) samt på voldene i den østlige del af terrænet, i overgangen mellem skov og lysåbne arealer. Arten bekæmpes ved slåning to gange årligt, f.eks. i forbindelse med slåning af sletteområder. Første gang skal dog være inden frøsætning. Der laves forsøg ved Hangar 4 med, at planterne slås oftere end græsarealerne, da dette stresser planterne. Større, ældre individer kan kræve førstegangsrydning/knusning med opsamling forud for slåning. Der skal være særlig opmærksomhed på at foretage efterbehandling ved gentagne slåninger i områder, hvor der foretages rydning eller jordbehandling, da dette kan fremme fremspiring af nye frøplanter.

3-4	Hele terrænet, særligt ved skydebanen	8a, 8e og 8s	0,05	2023 og hvert 2. år.	Bjørneklo bekæmpes Kæmpe-bjørneklo er udelukkende registreret indenfor et mindre område i den sydlige del af terrænet på voldene ved skydebanen, og den bekæmpes aktivt, såfremt den vokser frem. Arten bekæmpes ved rodstikning, opgravning eller gentagne slåninger. Kæmpe-bjørnekloen formerer sig udelukkende ved at sprede frø og ikke vegetativt. Det vil sige, at hvis man skærer roden over et sted under vækstpunktet, så dør planten.
3-5	Hele terrænet, særligt i skovområder i den nordligste del af terrænet	1a,1b og 1c	0,6	2023 og to gange årligt derefter.	Japansk pileurt bekæmpes Pileurt er kun observeret i den nordlige del af terrænet i afdeling 1 i et skovbryn omkring hangar 2. Japansk pileurt har et omfattende rodnet, som den spreder sig fra og er derfor vanskelig at bekæmpe. Der er på nuværende tidspunkt forsøg i gang med at finde den mest effektive bekæmpelsesmetode. Hver enkel bekæmpelsesindsats skal ske med inddragelse af Ejendomsstyrelsen, Team Natur. Den bekæmpes løbende med flere årlige slåninger, hvorved det er lykkedes at holde den nede, så den ikke formerer sig. Alternativt kan den blandt andet bekæmpes ved forskellige former for jordbearbejdning samt tildækning. Tildækning med plastik eller lignende i en årrække egner sig ved den kendte population. Det er dog ikke en mulighed på arealer, der ligger indenfor eller i nærheden af det indre operationsområde, idet det vil indebære en risiko for, at plastikstykker kan blæse ind over flyfeltet, hvilket kan udgøre en risiko for flyvesikkerheden. Ved observation af nye forekomster er det vigtigt at iværksætte bekæmpelse omgående.
3-6	Hele terrænet, særligt i skovområder i den sydvestlige del af terrænet	8f og 9c	0,1	2023 og hvert år derefter.	Lupin bekæmpes Mangebladet lupin er registreret i den sydvestlige del af terrænet mellem nåletræsbevoksningerne i afdeling 8 og i overgangszonen mellem skov og græsbaner ved F35 hangarerne. Det drejer sig om få individer, men den kan sprede sig relativt aggressivt på lysåbne arealer og kræver derfor opmærksomhed. Mangebladet lupin kan relativt nemt bekæmpes ved at rykke hele planten op. Oprykning bør finde sted, inden frøene modnes i sensommeren. Alternativt kan arten bekæmpes ved gentagne slåninger.

3-7	Hele terrænet			2023 og hvert år derefter.	Engbrandbæger bekæmpes Engbrandbæger er observeret vest for landingsbanen. Det er vigtigt, at der er fokus på uønskede arter, som pludselig forekommer på terrænet, og at disse bliver håndteret. Arten fremmes af bar jord, da de lyskrævende frø vil kunne spire. Ved slåning kan man risikere at fremme dannelsen af sideskud og forlænge plantens levetid. Ved optrækning knækker roden let, og de dele, der er tilbage i jorden, kan blive til endnu flere nye planter. Den bedste metode til bekæmpelse må derfor være at grave planten op, eller lirke den forsigtigt op med en greb, så hele roden kommer med. Undgå at få plantesaft på huden. Optrukne/opgravede planter fjernes fra området og destrueres, især hvis de har blomst eller frø.
3-8	Hele terrænet			2023 og hvert år derefter.	Berberis bekæmpes Findes i skovbrynne og flere steder i skovbevoksningerne. Nedskares i forbindelse med udynding i skov- og kratområder. Ydermere bekæmpes den ved slåning af sletteområder langs skov- og kratområder. Ved observation af nye forekomster er det vigtigt at iværksætte bekæmpelse omgående.
3-9	Hele terrænet, særligt på overdrevet	4a og 4m	1,3	2023 og hvert år derefter.	Sildig gyldenris bekæmpes Findes indenfor overdrevsområdet i den østlige del af terrænet. Den bekæmpes løbende med flere årlige slåninger, hvorved det er lykkedes at holde den nede, så den ikke formerer sig. Første slåning bør ske forårs/forsommer. Ved observation af nye forekomster er det vigtigt at iværksætte bekæmpelse omgående.
3-10	Hele terrænet			2023 og hvert år derefter.	Kanadisk gyldenris bekæmpes Er tidligere observeret i afdeling 1. Arten er ikke tidligere bekæmpet målrettet. Den bekæmpes løbende med flere årlige slåninger, hvorved det er lykkedes at holde den nede, så den ikke formerer sig. Første slåning bør ske forårs/forsommer. Ved observation af nye forekomster er det vigtigt at iværksætte bekæmpelse omgående.

Monitering

For at Forsvarsministeriet kan effektivisere sin naturforvaltningsindsats (både mht. militære kulisser og økonomi) tilstræbes, at der på langt sigt iværksættes en "evidensbaseret naturforvaltning". Det vil sige, at resultatet af aktiviteterne løbende dokumenteres og evalueres – således at de kan indgå i den kommende drift- og plejeplanlægning.

7. Visioner

Dette kapitel giver en beskrivelse af de langsigtede visioner for arealudviklingen på Flyvestation Skrydstrup.

Af hensyn til flysikkerheden er det visionen, at størstedelen af terrænet skal fremstå som et åbent kulturlandskab med kortklippet græs. Landskabet vil derfor fremstå uvelkomment og ikke attraktivt for vildt og fugle. En mindre del af terrænet er bevokset med skov, som bevarer i det omfang, den findes i dag.

De militære visioner er,

1. At terrænet driftes, så det kan tilgodesee og indeholde militære flyaktiviteter.
2. Militærskoven mod nord er anvendelig som øvelsesområde og fremstår urørt.

Hovedindgangen ved Flyvestation Skrydstrup sommeren 2021.

8. Referencer

/1/ Danmarks miljøportal: <https://arealinformation.miljoeportal.dk/html5/index.html?viewer=distribution>.

/2/ Forsvarsministeriet: Bekendtgørelse nr. 1458 af 14. februar 2010 om administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter for så vidt angår forswarets aktiviteter.

/3/ FES: Arealudviklingskatalog. Et værktøj til arealplanlægning på Forsvarets arealer. Forsvaret.

/4/ FES: FBE bestemmelse for drifts- og plejeplaner. Bilag 5 til FBEBST 610-6 med underbilag. Tilgængelig på www.forsvaret.dk.

/5/ Forsvarsministeriet: Forsvarets Grønne Handleplan

/6/ Miljø- og Fødevarerministeriet: Vandområdeplan 2015-2021 for vandområdedistrikt Jylland og Fyn.

/7/ Miljø- og Fødevarerministeriet: Bekendtgørelse nr. 1074 af 27. august 2018 om jagttid for visse pattedyr og fugle m.v.

/8/ Miljø- og Fødevarerministeriet: Bekendtgørelse nr. 2091 af 12. november 2021 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

/9/ Miljø- og Fødevarerministeriet: Bekendtgørelse nr. 240 af 13. marts 2019 af lov om naturbeskyttelse.

/10/ Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen og Hjemmerværnskommandoen: Flyvestation Skrydstrup. Drifts- og plejeplan 2007-2021.

/11/ Naturstyrelsen: Natura 2000-plan 2016-2021, Pamhule Skov og Stevning Dam. Natura 2000-område nr. 92, Habitatområde H81, Fuglebeskyttelsesområde F59.

/12/ Naturstyrelsen: Bekendtgørelse nr. 867 af 27. juni 2016 om fredning af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt.

/13/ Skov- og Naturstyrelsen (1993): Vejledning om naturbeskyttelsesloven. Med efterfølgende ændringer. Miljøministeriet.

/14/ Søgaard, B., & Asferg, T. (2007): Håndbog om dyrearter. Faglig rapport fra DMU nr. 635. Århus Universitet: Danmarks Miljøundersøgelser.

/15/ Naturbasen - Danmarks Nationale Artsportal <https://www.naturbasen.dk/>

/16/ Arter.dk Miljøstyrelsen, Statens Naturhistoriske Museum, DanBIF og Naturhistorisk Museum Aarhus. Arter - Samler viden om Danmarks natur

/17/ NOVANA - Danmarks Miljøportal, Danmarks Miljøundersøgelser, 2012 <https://naturereport.miljoeportal.dk/61193>

/18/ Prinia Consult v/Mogens Hansen: Plan for omlægning af græsarealer på tre flyvestationer.

/19/ SDFE - Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering <https://sdfe.dk/>

/20/ EU's habitatdirektiv - Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0043:DA:HTML>

/21/ EU's vandrammedirektiv - Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A32000L0060>

/22/ Skov- og naturstyrelsen – Katalog over skovudviklingstyper i Danmark, 2005 <https://naturstyrelsen.dk/media/230527/katalog-over-skovudviklingstyper-i-danmark.pdf>

/23/ Miljøministeriet - Lovbekendtgørelse af lov om skove nr. 315 af 28. marts 2019

/24/ Miljøministeriet – Invasive arter <https://mst.dk/natur-vand/natur/invasive-arter/hvilke-arter-er-invasive/>

/25/ Miljøministeriet - Lov nr. 126 af 26. januar 2017 om vandplanlægning Bekendtgørelse af lov om vandplanlægning (retsinformation.dk)

9. Bilag

9.1. Kortbilag

Kortbilag 1 (grundkort), kortbilag 2 (aktivitetskort) og kortbilag 3 (Skovudviklingskort) er vedlagt.

9.2. Naturlovgivning

Natura 2000

EU's Natura 2000-direktiver (fuglebeskyttelsesdirektivet og habitatdirektivet) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for en række naturtyper og arter, som på europæisk plan er sjældne, truede eller karakteristiske. I den forbindelse er der udpeget Natura 2000-områder, og udarbejdet Natura 2000-planer for disse. Forpligtigelsen gælder dels de udpegede habitatnaturtyper og arter på udpegningsgrundlagene i Natura 2000-områderne, og dels bilag IV-arter både i og udenfor Natura 2000-områder.

Flyvestation Skrydstrup er ikke udpeget som Natura 2000-område. Nærmeste Natura 2000-område udgøres af område nr. 92: "Pamhule skov og Stevning Dam", der ligger ca. 3 km øst for Flyvestation Skrydstrup /11/. Natura 2000-område nr. 92 omfatter Habitatområde H81 og Fuglebeskyttelsesområde F59. Udpegningsgrundlaget for hhv. habitatområde H81 og Fuglebeskyttelsesområde F59 fremgår af de følgende tabeller /11/.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 81		
Naturtyper:	Kransnålalge-sø (3140)	Næringsrig sø (3150)
	Vandløb (3260)	Surt overdrev* (6230)
	Kildevæld* (7220)	Rigkær (7230)
	Bøg på mor (9110)	Bøg på mor med kristtorn (9120)
	Bøg på muld (9130)	Ege-blandskov (9160)
	Elle- og askeskov* (91E0)	
Arter:	Sumpvindelsnegl (1016)	Stor vandsalamander (1166)

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 59		
Fugle:	Rød glente (Y)	Hvepsevåge (Y)
	Klyde (Y)	Fjordterne (Y)
	Isfugl (Y)	Sortspætte (Y)

Fugle, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl. Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Ifølge lovgivningen /8/, skal der foretages en vurdering af, om en plan eller et projekt i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. De projekter og planer, der omfattes af kravet om vurdering, er dem, som ikke direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning.

De aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup, som nærværende drifts- og plejeplan omfatter, vil ikke påvirke arter eller naturtyper på udpegningsgrundlaget for habitatområde H81 eller fuglebeskyttelsesområde F59, eller hindre, at de kan opnå gunstig bevaringsstatus. Det skyldes, at alle aktiviteterne har helt lokal karakter, og derfor ikke vil påvirke naturtyper og arter i Natura 2000-område nr. 92, der ligger tre kilometer fra Flyvestation Skrydstrup. Der er ikke forbindelse mellem Flyvestation Skrydstrup og Natura 2000-området via vandløb.

På baggrund af ovenstående vurderes det, at de aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup, der indgår i nærværende drifts- og plejeplan ikke påvirker Natura 2000-område nr. 92 væsentligt.

Bilag IV-arter

EU's habitatdirektiv foreskriver en særlig streng beskyttelse af en række plante- og dyrearter /20/. Denne beskyttelse gælder både indenfor og udenfor Natura 2000-områderne. Aktiviteter i området må ikke påvirke yngle- og rasteområder for bilag IV-arter negativt eller forringe områdets samlede økologiske funktionalitet for arterne.

Der er de seneste 10 år ikke registreret bilag IV-arter på Flyvestation Skrydstrup hverken på Arter.dk /16/, Naturbasen /15/ og ej heller ved besigtigelse i forbindelse med tilblivelse af nærværende drifts- og plejeplan. Ifølge "Faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007, Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV – til brug i administration og planlægning" er følgende bilag IV-arter registreret inden for de 10x10 km kvadrater, som projektområdet ligger inden for: Sydflagermus, vandflagermus, pipistrelflagermus, markfirben, stor vandsalamander, løgfrø, spidssnudet frø og strandtudse /14/.

I det følgende beskrives status for bilag IV-arter på baggrund af ældre oplysninger samt registreringer af bilag IV-arter udenfor terrænet.

Der er i forbindelse med tilblivelse af den tidligere drifts- og plejeplan gjort fund af unavngivne flagermusarter. Samtlige flagermusarter i Danmark er omfattet af habitatdirektivets bilag IV. Da mange arter af flagermus er vidt udbredte i Danmark, og da de både kan findes i

træer og bygninger, er det sandsynligt, at der stadig findes flagermus på eller nær terrænet, men der er ikke konkret kendskab til nogen observationer. Flagermus benytter hulheder og sprækker i træer, eller for nogle arters vedkommende bygninger, til dagsophold, ynglesteder og vinterhi. Den eneste aktivitet i nærværende drifts- og plejeplan, som potentielt kan påvirke flagermus, er rydning af gamle træer med hulheder og sprækker, samt fjernelse af stående dødt ved med egnede hulheder. Rydning er nødvendig af hensyn til flysikkerheden. Det er ikke kortlagt, om der findes flagermusegnede træer på Flyvestation Skrydstrup. De planlagte rydningsaktiviteter vil dog primært være af yngre bevoksning samt underskov, der ikke er egnet som yngle- eller rasteområde for flagermus. Der i perioden 2002-2011 registreret løvfrø i Skrydstrup by og området omkring Flyvestation Skrydstrup, og strandtudse er registreret i 2002 mellem Vojensvej og jernbanen øst for terrænet. Der er ikke kendskab til forekomst eller registreringer af arterne de seneste 11 år, og vandhullerne på terrænet er generelt ikke egnede som ynglesteder steder for bilag IV-padder, da de tre ud af fire er skyggede og kølige, og padderne klart foretrækker lysåbne, lune og rene vandhuller at yngle i. Sandsynligheden for, at arterne lever på terrænet, er derfor meget lille.

Markfirben er observeret på den modsatte side af jernbanen umiddelbart syd for Vojens by i 2021. Det kan derfor ikke udelukkes, at arten kan forekomme på Flyvestation Skrydstrup. Markfirben yngler primært på sydvendte, solbeskinnede sandede skrånninger, hvor de kan grave huller, og raster på lysåbne arealer med kort vej til skjul i krat eller skovbryn. Der kan potentielt være egnede yngle- og rastesteder for markfirben på terrænet.

Aktiviteterne i nærværende plejeplan vurderes ikke at forstyrre eller skade bilag IV-arter eller deres levesteder, og der vil ikke ske nogen forringelse af den samlede økologiske funktionalitet af området for bilag IV-arter som følge af gennemførelse af planen.

Fredede arter

Ud over de arter, der er omfattet af Habitatdirektivets Bilag IV, kan en række dyr og planter på Flyvestation Skrydstrup være fredet i henhold til artsfredningsbekendtgørelsen /12/. Det drejer sig om alle padder, krybdyr samt 42 arter af insekter, som hverken må dræbes, indfanges, transporteres eller håndteres. Alle orkideer og en lang række andre planter er fredede og må ikke fjernes fra det sted, de vokser op. Desuden er alle vilde pattedyr og fugle fredet, hvis de ikke er omfattet af jagttidsbekendtgørelsen eller vildtskadebekendtgørelsen /7/. Fredede dyr og planter må ikke samles ind eller slås ihjel.

Inden for ca. 1 km fra Flyvestation Skrydstrup er der registreret but-snudet frø, lille vandsalamander, skrubtudse, rådyr og pindsvin, samt i alt over 300 arter, som er omfattet af artsfredningsbekendtgørelsen, langt de fleste er fugle.

Der kan ansøges om dispensation ved Miljøstyrelsen til at regulere fre-dede arter uden for jagttid.

Ikke beskyttede plante- og dyrearter

Flyvestation Skrydstrup er levested for en lang række arter af dyr, planter, svampe, insekter mv. som ikke er beskyttede. Der er ikke ud-arbejdet en total opgørelse over registrerede arter i forbindelse med tilblivelsen af nærværende drifts- og plejeplan.

Nationalt beskyttet natur

På Flyvestation Skrydstrup er der registreret ét beskyttet overdrevs-areal i den østlige del af terrænet, et mindre moseområde i en skov i den nordligste del og i alt fire vandhuller /1/.

Overdrev

Eneste beskyttede overdrevsareal på Flyvestation Skrydstrup ligger i den østlige del af terrænet. Overdrevet har et areal på i alt 9,79 ha. Området er § 3-registreret i 2008, og der er i forbindelse med regi-streringen fundet en lang række arter, som specifikt er tilknyttet na-turtypen overdrev, herunder tormentil, som er en særlig værdifuld art for overdrev, og 11 arter der karakteriseres som værdifulde arter for overdrev.

Der er ikke foretaget en egentlig botanisk kortlægning i forbindelse med udarbejdelsen af nærværende drifts- og plejeplan, men ved be-sigtigelsen i foråret 2022 var store dele af overdrevet domineret af græs. I den sydøstlige del er der partier med bl.a. hedelyng og i den nordlige ende bakker med krat af bl.a. alm. hvidtjørn, eg, birk og gyvel.

Området plejes i dag ved årlige slåninger, hvor det afslåede materiale efterlades. For at fastholde lysåben, vegetation på arealet er der fort-sat behov for slåning 1-2 gange årligt. Arealer med lyng slås dog kun hvert 5. år.

Mose og søer

Eneste beskyttede mosesareal på Flyvestation Skrydstrup ligger i den nordligste del af terrænet. Mosen har et areal på i alt 0,23 ha. Det er uvist, hvornår arealet er registreret som værende omfattet af

naturbeskyttelseslovens § 3. Moseområdet er tilgroet og går således i ét med den omkringliggende skov.

Inde i det moseregistrerede område ligger én af de i alt fire mindre søer på terrænet, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Søen er ligesom moseområdet tilgroet, og der er et minimum af gennemtrængende lys til vandspejlet. I den nordligste del af Flyvestation Skrydstrup ligger endvidere to søer, som ligeledes er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Søerne ligger begge inde i tæt skov og er ligeledes tilvoksede uden gennemtrængende lys til vandspejlet. Søerne er tilgroet i en sådan grad, at der er ufremkommeligt omkring dem. Den fjerde sø er beliggende i den sydligste del af terrænet og ligger op ad perimeterhegnet. Søen har frit vandspejl, men den er bevokset på bredden rundt om hele søen med skyggende vegetation.

Fortidsminder og beskyttede diger

Der findes fire gravhøje under betegnelsen rundhøj udenfor perimeterhegnet på den sydøstlige del af terrænet, hvoraf tre af højene er fra oldtiden og en er fra bronzealderen. Højene er fredet, og rundt om højene findes en 100 meter fortidsmindebeskyttelseslinje /1/. Inden for beskyttelseszonen må der ikke foretages ændringer i tilstanden, dvs. for eksempel tilplantninger eller ændringer i terrænet (heller ikke midlertidige ændringer). Der findes endvidere en femte høj nordøst for de andre gravhøje. Selve højen ligger ikke indenfor terrænet, men beskyttelseszonen rundt om strækker sig ind over agerområdet på terrænet og skal respekteres. Tre af højene er bevoksede, og disse bør plejes ved rydning af træer og buske. Arealet nordvest for lejrområdet, hvor der er opført solceller, er udpeget som fortidsmindeareal på grund af en jordfæstegrav fra stenalder.

Langs perimeterhegnet syd for byggefeltet, hvor de nye F-35-hangarer opføres, findes et beskyttet sten- og jorddige. Diget kan umiddelbart ikke erkendes i terrænet, men udpegningen skal respekteres i forbindelse med pleje- og anlægsprojekter.

Fredskov og militærskov

Størstedelen af skovarealerne på Flyvestation Skrydstrup er fredskov og dermed omfattet af bestemmelserne i skovloven. Der er tale om sammenhængende skvområder dels i den sydligste del af terrænet, skoven omkring lejrområdet og skoven i den nordligste del af terrænet /1/. Fredskovsarealer skal holdes bevokset med træer, og såfremt skoven fældes i forbindelse med pleje, tynding eller skovdriftsformål mm., skal der atter etableres skov på arealet. Det er lovligt at friholde 10 procent af det fredskovspligtige areal til andre formål herunder

bepantning af juletræer eller pyntegrønt, eller udlægning i stævningsdrift eller skovgræsning /23/.

I den nordlige skov i afdeling 1 er samtlige skov- og kratbepantninger udpeget som Militærskov og området har været udlagt til naturlig succession i en årrække. Øvrige skov- og kratbepantninger på Flyvestation Skrydstrup er tidligere udpeget til specifikke skovudviklingstyper i forbindelse med den tidligere drifts- og plejeplan. Disse er ikke videreført - primært pga. af hensynet til flysikkerheden i områder omkring og i umiddelbar nærhed af flyfeltet.

Vandområdeplaner

Vandområdeplaner 2015-2021 /6/ er udarbejdet på baggrund af vandrammedirektivet /21/ og dets overordnede ordlyd om at sikre, at vandløb, søer, kystvande og grundvandsforekomster i udgangspunktet opfylder miljømålet "god tilstand" inden udgangen af 2021. Endvidere skal det sikres, at eventuelle forringelser af tilstanden for vandområderne forebygges. Vandområdeplanerne er således handleplaner, og dermed kommunernes forvaltningsredskab til at opfylde vandrammedirektivets bestemmelser. Vandrammedirektivets bestemmelser er implementeret ved lov nr. 126 af 26. januar 2017 om vandplanlægning /25/, samt en række tilhørende bekendtgørelser.

Flyvestation Skrydstrup ligger indenfor Vandområdeplan 2015-2021 - Vandområdedistrikt Jylland og Fyn og herunder hovedvandopland DK1.10 Vadehavet /6/. Der findes ingen målsatte søer eller vandløb indenfor Flyvestation Skrydstrup. Den økologiske tilstand for hhv. terrænnært, regionalt og dybt grundvand er vurderet som god.

Ifølge basisanalysen for vandområdeplaner 2021-2027 er der fortsat ingen målsatte søer eller vandløb indenfor Flyvestation Skrydstrup. Den økologiske tilstand for hhv. terrænnært, regionalt og dybt grundvand er vurderet som god, og målsætningen er ligeledes god tilstand.

Nærværende drifts- og plejeplan omfatter inden aktiviteter, som medfører påvirkning af overfladevand eller grundvand. Aktiviteterne har helt lokal karakter, og vil ikke påvirke tilstanden af vandløb, søer eller grundvandsforekomster i området.

Invasive og uønskede arter

Invasive arter er indslæbte, fremmede arter, der ved deres spredning og forekomst skader den hjemmehørende biodiversitet. Invasive arter er oftest hurtigvoksende. Væksten kan give skjul for vildt og fugle, som ikke er ønskværdige på terrænet /24/. På Flyvestation Skrydstrup

er der registreret en række invasive arter, som primært stammer fra en større kortlægning af netop invasive arter tilbage i 2018. Kortlægningen er suppleret med yderligere kortlægning fra besigtigelsen i starten af 2022 i forbindelse med tilblivelsen af nærværende drifts- og plejeplan. Det drejer sig om arterne rynket rose, sildig gyldenris, mangebladet lupin, kæmpe-bjørneklo, Japansk pileurt, glansbladet hæg og gyvel. Sidstnævnte er ikke en decideret invasiv art, men betragtes som landskabsukrudt, da den spreder sig voldsomt og giver udfordringer for den øvrige vegetation, særligt på lysåbne, næringsfattige arealer. Endvidere kan engbrandbæger udgøre et problem.

Specifikke forekomster af invasive og uønskede arter fremgår af kortbilag 2.

Her følger en beskrivelse og gennemgang af de invasive og uønskede arter, der vokser på Flyvestation Skrydstrup:

Rynket rose er en invasiv art. Rynket rose, der tilhører rosenfamilien, er bedst kendt for sine store røde eller orangerøde hyben, som er fladtrykt kugleformede og 2-3 cm i diameter. Planten kan blive 0,5-1,5 m høj afhængig af jordtype. I klitterne bliver den sjældent mere end 0,5 m høj. Rynket rose vokser alle steder og formerer sig dels med frø og dels med rodsrud. Skud fra roden gør, at en enkelt plante kan brede sig over store områder. Frøene kan spredes af dyr og mennesker eller flyde på vand. De tåler saltvand, og kan derfor sprede sig til småøer, holme og strande i hele landet. Fugle holder meget af hyben af rynket rose, og de kan sprede planten, endda over store afstande, både når de spiser hyben, der hvor de sidder og drysser med frøene, og når frøene har været en tur igennem fuglenes mave. Sammenhængende bevoksninger af rynket rose art er uønskede indenfor terrænet, da bevoksningerne kan fungere som skjul for fuglevildt og andet vildt, som kan være til fare for flytrafikken. Rynket rose er registreret dels på voldene rundt på hele Flyvestation Skrydstrup og dels nær overdrevsarealet i den vestlige del af terrænet, hvor der findes en større bestand. Rynket rose bekæmpes i forbindelse med slåning af sletteområder.

Sildig gyldenris og kanadisk gyldenris er en invasiv art, der danner tætte bestande, hvor ingen andre planter har mulighed for at etablere sig. Planterne har en kraftig formeringsevne, og de spreder sig let, hvis de først er til stede og udkonkurrerer oprindelige plantearter. Gyldenris spredes både med frø og med rodsrud. Frøene ligner mælkebøttes, men er dog meget mindre og er meget lette, idet ca. 20.000 frø vejer 1 g. Frøene spredes let med vinden, og da et skud i

gennemsnit producerer op til 10.000 frø, kan gyldenris hurtigt invadere store åbne arealer. Frøene kan dog ikke spire i tætte bevoksninger, og de overlever sjældent mere end et år. Sildig gyldenris er udelukkende registreret nær og indenfor overdrevsarealet i den østlige del af Flyvestation Skrydstrup.

Mangebladet lupin er en invasiv art og tilhører ærteblomstfamilien. Planten bliver 0,5-1,5 m høj. Stænglen er ugrenet og håret. Bladene er hjulformede og fingrede med 5-17 lange spidser. Ærteblomsterne sidder i en lang, opret klase og kan have mange forskellige farver; såsom blå, hvid, rosa, lilla eller orangegul. Planten blomstrer fra juni til september. Plantens hårede bælg er 2-4 cm lange og indeholder hver 5-9 brune frø. Mangebladet lupin formerer sig ved hjælp af frø, som sidder i plantens bælg. Når bælgene springer op, spredes frøene indenfor en kort afstand af moderplanten. Frøene er modne i sensommeren og tidligt efterår. Frøene kan også spredes via menneskelig transport med plantejord og siddende på bilers hjul. Mangebladet lupin er udelukkende registreret på et mindre område i den sydlige del af terrænet.

Kæmpe-bjørneklo er en invasiv art, der normalt bliver to til fem meter høj, og som har op til tre meter lange blade. Kæmpe-bjørneklo er en skærmpilte, og stænglen kan blive ti cm i diameter og er furet, typisk håret og med rødlige pletter nederst. Kæmpe-bjørnekloens blomster er hvide og sidder i skærme i toppen af stænglen. Skærmene er ca. 50 cm brede med 50 til 150 grene. Der kan være mere end 80.000 blomster på en enkelt plante. Blomstringen sker fra juni-august. Fra juli danner bjørneklo frø, og i gennemsnit sætter en plante 20.000 frø. Kæmpe-bjørnekloens saft er giftig, og man skal undgå hudkontakt med planten. Plantesaften gør huden ekstremt følsom over for sollys, og hvis huden udsættes for sollys, får man alvorlige forbrændinger. Samtidig kan huden blive ved med at være følsom over for sollys i årevis. Kæmpe-bjørneklo formerer sig udelukkende ved at sprede frø og ikke vegetativt. Det vil sige, at hvis man skærer roden over et sted under vækstpunktet, så dør planten. Kæmpe-bjørneklo er udelukkende registreret indenfor et mindre område i den sydlige del af terrænet på voldene ved skydebanen, og den bekæmpes aktivt, såfremt den vokser frem.

Japansk pileurt danner flere meter høje, meget tætte bestande, hvor under der er meget mørkt, og næsten ingen andre planter, dyr eller fugle trives. Arten er flerårig. I Danmark sætter arterne ikke frø, men formerer sig vegetativt. Selv meget små stumper af jordstængelen på 1 cm er i stand til at danne en ny plante. De spredes f.eks. med fyldjord, der transporteres, eller med vand. Modsat de fleste andre

stauder tåler pileurternes roddele og stængler udtørring. Selv de tørre stængler skyder efter ca. 1 uges ophold i vand. De nye skud spirer frem i det tidlige forår. Japansk pileurt har tidligere vokset i afdeling 1 i et mindre afgrænset område. Den bekæmpes løbende med flere årlige slåninger, hvorved det er lykkedes at holde den nede, og så den ikke formerer sig.

Glansbladet hæg er et 2-6 m højt, løvfældende træ. Træet tilhører rosenfamilien. Unge træer er brede og buskagtige, mens ældre træer har en uregelmæssig opstigende vækst. Barkens lysside er rødbrun, mens dens skyggeside er grøn. Barken bliver senere mørk gråviolet og begynder at skalle af i smalle strimler. Ældre bark er rødbrun med furer. Træet blomstrer i maj-juni med hvide blomster, der sidder i en opret klase. Blomsternes kronblade er kredsrunde. Blomsterne udvikler sig til rødbrune, 8-10 mm store stenfrugter. Stenfrugterne indeholder hver et frø, som spredes med fugle og derfor kan spredes vidt omkring. Glansbladet hæg invaderer især heder, overdrev og plantager, og arten tåler stærk vind og tørke. Den truer således disse naturtyper samt skovbruget. Glansbladet hæg etablerer sig let i skygge under andre træer. Her kan den vegetere i mange år som en dværgform, indtil den kommer frem i lyset og skyder i vejret. Glansbladet hæg vokser primært i skovene rundt om lejrområdet, hvor den er med til at lave en fortætning af skovene, således at bl.a. fugle og hjortevildt kan finde skjul, hvilket ikke er hensigtsmæssigt i forhold til flytrafikken på terrænet. Glansbladet hæg bekæmpes ikke aktivt i dag på Flyvestation Skrydstrup, men skæres løbende ned og det forventes at den nuværende drift kan holde planterne i ave. I forbindelse med tynding af læhegn tyndes hægen væk.

Berberis er ikke udpeget som invasiv art, men den udgør alligevel en udfordring i den danske natur, da arten breder sig. Berberis 0,5-1 m høj med 1-3,5 cm lange blade og med 2-5 blomster i korte klaser. Bærerne er røde 8-10 mm og spredes med fugle. Hæk-berberis kan formere sig ved frødannelse, jordstængler eller rodskud. Berberis danner et tæt busklag, der udkonkurrerer de hjemmehørende plantearter. Berberis er tidligere observeret i skovbryn rundt omkring på terrænet. Berberis bekæmpes i forbindelse med udtynding af skov- og kratområder og holdes nede ved årlige slåninger.

Gyvel er ikke udpeget som invasiv art, men den udgør alligevel en stor udfordring i den danske natur, da arten breder sig kraftigt. Gyvel vokser især på tørre, næringsfattige jorder, hvor den kan danne tætte krat. Den optræder mange steder som besværligt landskabsukrudt på overdrev og heder. Gyvel blomstrer, når den er 2-5 år gammel, og den

kan blive op til 20 år. Planten er meget rigt blomstrende og producerer mange frø. Frøene ligger i en bælg, som slynger frøene ud, når den tørrer. I varmt vejr kan man tydeligt høre bælgene springe op. Frøene er udstyret med et saftigt vedhæng, som bevirker, at myrer indsamler frøene og dermed er med til at sprede dem. Frøene overlever en årrække i jorden og danner en vedvarende frøbank af hvilende »hårde« frø, der spirer, hvis der sker en påvirkning, der giver lys til jordbunden og evt. ridser frøskallen. Slåning og derved bekæmpelse af gyvel kan fremme væksten, og det kan tage en årrække med hyppige slåninger for at bekæmpe arten. Gyvel findes flere steder på Flyvestation Skrydstrup, og arten vokser især i skovene vest for lejrområdet, i området rundt om byggefeltet (nye F35 hangarer) samt på voldene i den østlige del af terrænet. Gyvel bekæmpes i forbindelse med slåning af sletteområder.

Engbrandbæger er en forholdsvis høj (30-100 cm), opretstående, gul kurveblomst. Stænglen er rødbrun og furet, og de fjersnitdelte blade er grålige på undersiden og græsgrønne på oversiden, og har flige ved basis. Den er normalt toårig, men kan være flerårig, hvis blomstring forhindres af græsning, slåning mv. Den spredes især vha. frø og forekommer almindeligt udbredt i Danmark især på enge, græsmarker, overdrev og langs grøftekanter og angives at være under spredning herhjemme og andre steder i Europa. Den optræder som invasiv art bl.a. i Australien og Amerika, her anvendes især kemisk bekæmpelse med midler, der ikke er tilladte herhjemme samt med biologisk bekæmpelse, der heller ikke er en mulighed her. Engbrandbæger er giftig, især for heste og kvæg, og er derfor også et problem i forhold til høslæt. Arten er dog hjemmehørende og en vigtig foderplante for mange insekter, bl.a. som værtsplante for sommerfuglen blodplet.

Engbrandbæger er observeret vest for landingsbanen. Arten er ikke en decideret invasiv art i Danmark, men den breder sig massivt og tiltrækker insekter og dermed fugle, hvilket ikke er hensigtsmæssigt på en flyvestation af hensyn til flysikkerheden. Det er vigtigt, at der er fokus på arter som pludselig forekommer og at disse bliver håndteret.

9.3. Evaluering af drifts- og plejeplan 2007-2021 på skemaform

Evalueringen er vedlagt i skema-form.

9.4. Ekstern høring af forslag til drifts- og plejeplan for "Flyvestation Skrydstrup"

Der er tradition for at drifts- og plejeplaner samt tillæg hertil, efter den interne bearbejdning, forelægges til ekstern høring blandt myndigheder, organisationer og øvrige interesserede. Denne proces blev for forslaget til drifts- og plejeplanen for Flyvestation Skrydstrup igangsat jævnfør høringsskrivelse.

Planen var i intern høring i 8 uger og ekstern høring i 4 uger:

Intern høring fra d. 18. november – 16. januar.

Ekstern høring fra d. 17. januar – 15. februar.

I nedenstående tabel fremgår hvilke interessenter, som er blevet hørt, samt hvilke høringssvar, der er modtaget indenfor høringsfristens udløb.

Institution	Høringssvar
Naturstyrelsen	
Miljøstyrelsen	
Varde Kommune	
Dansk Naturfredningsforening	
WWF	
DOF	
Dyrenes Beskyttelse	
Entomologisk Forening	
Dansk Pattedyrsforening	
Nordisk Herpetologisk Forening	
Slots- og kulturstyrelsen	
Danmarks Jægerforbund	
Sportsfiskerforbundet	
Landbrug og Fødevarer	

Dansk Botanisk Forening	
Danmarks Kulturarvsforening	

Der er ikke indkommet høringssvar i høringsperioden.

FORSVARSMINISTERIET
EJENDOMSSTYRELSEN